

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum faciat reum pēna infinita secundum quantitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

Sicut namque iuste subtrahitur gratia habitualis, sic con sequenter auxilium diuinum actualē spectans ad grauitatem; quae est auxilium efficax ad non peccandum.

Ad secundum dicitur, quod qua Deus vult omnes homines ius tuos fieri antecedenter, vult etiam eis gratiam antecedenter, sicut, & rectitudinem.

AD SECUNDVM dicendū, q̄ p̄ na qua ēt fm leges humanas infligitur, non semper est medicinalis ei, qui punitur, sed solum alius sicut cū latro suspenditur non vt ipse emendetur, sed propter alios, vt saltem metu p̄nae peccare desistant, fm illud Prou. 19. Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Sic igitur, & externe poena reproborum à Deo inflata, sunt medicinales his, qui cō sideratione p̄nūrū abstinentia peccatis, secundū illud Psal. 59. Dediti metuentibus te significatiō nem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dilecti tui.

Super Quæstio. 87.
Artic. 4.

Omīlio tertio articulo, in corpori, quarti, & reponitio ne ad secundum, dubium occurrit de cō cluione & ratiōne, una scilicet, q̄ peccato non debet pena infinita inten sive, quia conuersio peccati est commutabile bonum, & ex hac parte non est contra Deum. Falsum enim est, quod peccatum ex parte conuersio nis sit

AD QUARTVM dicendū, q̄ poena est si per accidēs ordinatur ad natūram, per se tñ ordinatur ad priuationē ordinis, & ad Dei iustitiam: & ideo durante inordina tione, tempore durat poena.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum peccato debeatur p̄na infinita secundum quantitatem.

AV, quod peccato debeatur contra Deum, quia ex parte conuersio nis aliquod peccati habet Deum pro obiecto vi patet de odo Dei. Et ex hoc patet ē, q̄ non uniuersaliter est verum, q̄ cōuersio in omni peccati fit ad commutabile bonum. Est enim huiusmodi peccatis conuer sio ad incommutabile bonum, nō lēdum, negandum &c. ut proprium obiectum peccati. Et confirmatur quia ipsi author superrū in q. 72. expresse dixit, quod dimic peccati contra Deum, seipsum, & proximum, est diuīsio penes obiecta, vnde peccata specificantur. Et sequitur etiam ex hoc, vt talibus peccatis debeat infinita p̄na intentiva.

Ad hoc dicitur, quod quia impossibile est aliquem habere simul plures ultimus fines, vt in principio illius operis habuum, & necesse est peccatum habere aliquem ultimū finem, oportet vt auctor à Deo vltimo fine, sicut cum conuersio ad alium vlti munū finem, qui cum non sit Deus, commutabile bonum vocatur. Et quoniam ultimus finis in omnibus tam profundo, q̄ si gredio apparet, & si primum appetitum formaliter, quāmvis consequenter, conseq̄ens est, vt in omni peccato sit cōuer sio ad commutabile bonum, quāmvis diterimode quia in profendo bonum salvatur conuersio ad illud directe in fugiendo vero malum salvatur conuersio ad illud indirecte, dū fugitor de recte malum, qui a contrariatu illi commutabili bono, peccator namque nimis seipsum amans, ac per hoc seipsum constitutus ibi vi finem ultimum, refutatio Deo, amanda desiderandoque inordinata aliud, seipsum amat ac desiderat participatum in illo desiderio. Otiendo vero inordinata aliud, non odit seipsum, sed odit illud, vt contrarium sibi amato, & sic etiā in odio conuersio ad seipsum radicaliter, & indirecte. Ex hoc autē solvendō est motum dubium, & secundum, q̄ peccatum esse contra Deum ex parte conuersio nis, potest dupliciter inelligi, scilicet praeſice, vel in ordine ad commutabile bonum, & quod contra Deum praeſice nullum peccatum est ex parte conuersio nis, quoniam ex hac parte omne peccatum fundator suer com mutabili bono primo appetito: sed multa peccata sunt contra Deum ex hac parte in ordine ad bonum commutabile, & sic

Aodium Dei est contra Deum. Habetur namq; odio Deus non p̄cile, sed vt contrarius cōmūrabilis bono nimis amato a peccatore illum odio habente Sed cora hoc instaur, quia sicut charitas amat Deum in te pure, ita odium Dei terminat. ad ipsum Deum in te pure, & non vt contrarium amato bono.

Ad hoc dicitur, quod Deus in seipso secundū se, est quod terminat odium, & esse contrarū bono commutabili, est quo Deus est obiectum odii: quoniam Deus non est obiectum odii, nisi vi aparente malus peccanti. Odii n. obiectum est malum, vel apparet malum: sicut amoris bonum, vel apparet bonum. Nec per aliquid apparet illi Deus malus, nisi quia disconuenit bono commutabili a se amato. In ratione autem mali, quod est, vel apprehenditur ma um ali cui, clauditur priuatio oppoſiti boni. Et propriece oportet, quod cum Deus secundū se non habeat rationem mali, nec simpliciter, nec alieuius, quia est omne bonum, si odii obiectum est, quod apprehendatur, vt indutus priuatione boni commutabilis nimis amati, & sub hac ratione ipse est seipso obiectum: si odii habetur, & hoc suscitat contrarietatem inter charitatem, & odium Dei: sunt, n. circa idem obiectum, quod, & non circa idem obiectum, qui vi patet, & sic saluatur litera, quod peccatum ex parte conuersio nis ad obiectum, non est infinitum, quia est bonum commutabile. Deus enim licet, vt obiectum, quod odii, sit infinitus: ipse tamen, vt constat ex quod & quo, idest, sub ratione mali, non est infinitus, quia non est priuatū boni infiniti, sed cōmutabi boni. Di ergo, quod licet Deus sit obiectum, quod alieuius peccati, nullius tamen peccati est obiectum, nisi sub ratione aliqua finita, quia non nisi dependente a commutabili bono nimis amato, & propriece nullum peccatum ex parte conuersio nis est infinitum.

In eodem quarto articulo in responsione ad primū aduerte, q̄ si est peccatum ex parte sui, quia auerſione auct̄ quantum ex parte, a Deo diuinitatem suam, qua sibi debetur, quod sit omnium finis ultimus, & conuersione consert diuinam proprietatem boni commutabili, reatum incurrit annihilationis, tanquam res laicæ mortalis. Neque enim minus mereatur, quis priuari beneficio effendi a Deo, quam ab homine sed constat, ab homine ne iuste priuari aliquem ipso esse, & quantum ab homine fieri potest, annihilari dum occiditur, incineratur, dispersiū cinis &c. per accidēs namque est ad iustitiam humanam, quod remaneat materia, & anima separata. ergo multo ulti potest priuari peccator ipso esse totaliter, quod non ab habente, sed ipso Deo gratioso beneficio iuicetur, & conseruat. Si tamen consideretur peccatum, vt sit sub statuto ordini a diuina iustitia, qua perpetuum statuit p̄nam, sic peccatum non incurrit reatum annihilationis, qui p̄na annihilationis repugnat p̄nae perpetuaria. Et secundum hanc distinctionem verificare potest dicta hic, & alibi ab auctore, & specialiter in 46. distin. 4. q. 2. artic. 2. quæſtio. 1. ad quartum, vbi vult quod de rigore iustitiae etiam pro peccato originali mereremur annihilari. Hoc enim ex nostro demerito intelligendo secundum conuenientiam diuine iustitiae, quæ cōtra dignum sub materia puniūta est, dicimus non incurri reatum annihilationis.

Super

¶ Super Questionis 87. Articu quintum.

In artic. 5. dubium occurrit ex Scoto in 21 dist. 4. sent volente, q̄ poena peccato veniali respondens in inferno finietur. Probatque hoc tripliciter. Primo, quia Deus puniit circa conditio-

SED CONTRA est, quia secundum hoc omnium peccatorum mortalium penae essent aequales, non enim est infinitum infinito maius.

RE S P O N. Dicendum, q[uod] poena proportionatur peccato. In peccato autem duo sunt, quorum unum est auersio ab incommutabili bono, quod est infinitum: vnde ex hac parte peccati est infinitum. Aliud quod est in peccato, est inordinata concupiscentia ad commutabilem bonum, & ex hac parte peccati est finitum, tum quia ipsum bonum commutabile est finitum: tum et quia ipsa concupiscentia est finita. Non enim possunt esse actus creature infiniti. Ex parte igitur auersionis indet peccato pena damni, qua et est infinita, et enim amissio infiniti boni. Si Dei: ex parte autem inordinatae conuerteronis respondeat ei poena fons, quae etiam est finita.

Art. 3. & in
it@.

AD PRIMVM ergo dicendum,
q̄ omnino redigi in nihilum eū
qui peccat, non conuenit diuinæ
iustitiae, quia repugnat perpetua
tibi poena, quæ est secundum di-
uinam iustitiam, vt dictum est,*
sed in nihilum redigi dicitur, qui
spiritualibus bonis priuatur: sed
secundum illud 1. Corint.13. Si
non habuero charitatem, nihil
sum.

Fibilis, & iremis-
fibilis tam culpa,
quam pena poenae
fumpce accidunt
penes statum subie-

AD SECUNDVM dicendum, q
ratio illa procedit de peccato ex
parte auersioris: sic enim homo
contra Deum peccat.

AD TERTIUM dicendum,

Ad tertium dicendum, quod duratio poenae respondet durationi culpe, non quidem ex parte actus, sed ex parte macule, quia non adiudicere hoc multos decipiunt. Existens enim in gratia, ut sic, habet in se vnde debetur sibi quandoque remissio omnis culpe, & poena, quia habet in se vnde debetur sibi vita eterna, quia non copatur culpam, aut peccatum, & sic statim gratia concūnit remissibilis ac posse videntur enim sibi illam: statim vero culpa extra grāiam, concūnit irremissibilis posse: quia si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, ita quia talis statutus per priuationē principiū oīs remissionis, charitatis, & gratiae: id ex hoc ipso sibi videntur irremissibilitate quod est habere irremissibilitatem posse. Penes culpas autem loquendo, nulla culpa est remissibilis posse, quia nullum sibi iudicat remissionem, quia nulla ponit principium remissionis, que est charitas, sed aliqua ieiunialis deinde remissibilis negatur, id est, per non ablationem principiū remissionis. Peccatum enim veniale secundum rationem, non priuat charitatem. Ad irremissibilitatem autem culpa fere se, quia moralis est irremissibilis posse, quia contrariaatur charitati, ieiuniali autem per accidens, quia est in subiecto existente in statu non capaci remissionis. Et quia temporalitas poenae renderet remissibilitati extermitas uero irremissibilitatis, ut in litera etiam dicitur, ideo oportet esse cum tam, & distinguere de debito peccata temporalis & extermi solvantur objecta.

Ex his igitur responderunt argumentis. Et ad primum dicitur, quod de peccato veniali duplicitate loqui conringit, si secundum, se id est, solitare lumpum, & sic ei debetur pena temporalis nega-

F punitur pena eterna. Alio modo in tali supposito. Et non illius. suppositi statim iudicandum est: nam in supposito bene gratiam, puniendum est pena temporalis: in non habentem gratiam, poena eterna. Et quoniam iudicium poena nostra peccato secundum se, id est, solitaria sumpto, sed simili-

durante manet reatus poenae: sed acerbitas poene respondet grauitati culpe. Culpa autem, quae est irreparabilis, de se habet, & per perpetuo duret, & ideo debetur ei poena aeterna: non autem ex parte conuersionis habet infinitatem: G & ideo non debetur ei ex hac parte poena infinita secundum quantitatem.

ARTICVLVS. V.

卷之三

AD QUINTUM sic proceditur.
Verum quod omne peccatum indu-
cat reatum poenae eternae. Pœna
enim, ut dictum est, * proportio-
batur culpe: sed pena æterna dif-
fert à temporali in infinitum: nul-
lum autem peccatum differre vi-
detur ab altero in infinitum, cum
omne peccatum sit humanus actus,
qui infinitus esse non potest, cu[m]
ergo alicui peccato debetur pe-
na æterna, sicut dictum est, * vide-
tur, quod nulli peccato debetur
poena temporalis tantum.

I ¶ 2. Præt. Peccatum originale est minimum peccatorum, vnde & Aug. dicit in Enchir. * q[uod] mississima pena est eorum, qui pro solo peccato originali puniuntur: sed p[ro]pterea originali debetur poena perpetua: nunquam enim videbunt regnum Dei pueri, qui sine baptismo decesserunt cum originali peccato, ut patet per id quod Dominus dicit Ioan. 3. Nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre re-

ditio subiecti perpetuandi exigit. Nec propterea recessit legge sua ut circa condignum puniat. Cum damnatio ex mortali annihilari meruerit, gracie te agitur, q[uod] solu[m] tuantur poena ei debite pro quibuscumque peccatis ei substantia, iuxta illud: Misericordia domini, q[uod] non est pri sumus. Ad conclusione autem huius seipsum ostendit quod culpam venialem exire suum genus colpe in iniunctio[n]e cum alio, contingit duplicitate. Primo quantum rationem culpa, & sic dicitur, quod non ex iniunctione nec parum, in suu[n]q[ue] genere, & sua specie, ac quantum. Secundo, quantum ad rationem remissibilis, & sic dicunt, quia de non iremissibili fr[ater] iremissibili, & ceteris de reatu ad penam non eternam, transfit in reatum pe[n]ale, totum enim hoc est propter conditionem subiecti, quam mutat, item in ipsa culpa ventiali, at eius reatu, quod rectius dicitur, quod in argumento of fornicationis, & ceteris. Non enim ex hoc solo, quod culpa vel immunita exire, debet ut p[ro]pria eterna, sed ex hoc, ex confessio[n]e, potius extra statum satisfactionis, ne ex permane[n]tia ipsius culpe, quia durante culpa durat p[ro]pria, unde consequens est, a pluribus causis ad unum determinatio[n]em, propulsio enim dualis vel me causa inveniatur, ad sensatur, quod exiam illa resoluta pena eterna ad eum properet, nem subiecti, quia, ve in litera dicitur in reponitur ad eum, remisito p[er] ex ista gratia gratum faciente, &c.